

Szücs Luca

Derkovits – most

Képzőművészeti ösztöndíjasok kiállítása

→ Múcsarnok, Budapest

→ 2013. április 6 – május 12.

A Derkovits-ösztöndíjasok idei kiállítása rendhagyónak tekinthető abban az értelemben, hogy nem egyszerűen egy megszokott beszámoló kiállítás – a tavaly elmaradt pályázati kiírás miatt¹ –, hanem a mostani nyertes pályázók alkotói munkásságának egy hosszabb időszakát bemutató tárlat volt, amelyet a hagyományokkal szakítva, az Ernst Múzeum helyett a Múcsarnokban rendeztek meg. A 166 pályázó közül kiválasztott 25 kiállító művész² munkásságának legjellegzetesebb alkotásai a kurátor, KÉSZMAN JÓZSEF koncepciója szerint kiegészültek az ösztöndíjasok pályázati anyagával és portfoliójával, így az érdeklődő látogatók betekintést nyerhettek egy-egy fiatal művész pályaképének alakulásába, és beha-

¹ Az MMIKL (Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus) átalakítása miatt maradt el tavaly a pályázati kiírás, idén pedig már a MANK (Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft.) hirdette meg a Derkovits Gyula képzőművészet ösztöndíját.

² Antal Balázs, Balázs József Tamás, Blahó Borbála, Borsos János, Brückner János, Csató József, Kerecsi Nemere, Kis Endre, Koós Gábor, Korcsmár Eszter, Nagy Karolina, Nagy Zsófia, Németh Marcell, Orbán Gergely Kristóf, Rolik Ádám, Soós Katalin, Süli-Zakar Szabolcs, Szabó Ákos, Szabó Eszter, Szabó Éva Eszter, Szabó Klára Petra, Szanyi Borbála Szvet Tamás, Takács Szilvia, Tóth Angelika. Összesen 26 művész nyerte el idén az ösztöndíjat, de közülük László Gergely lemondta a kiállításon való részvételt.

Derkovits – Most, Múcsarnok, Budapest, 2013
Enteriőr részlet a kiállításról © Fotó: Végel Dániel

többan megismerhették az egyes képzőművészeket foglalkoztató problémákat, kérdéseket. A kiállítás egészével kapcsolatban megállapítható, hogy műfajukat tekintve a művek többségét az intermedialitás jellemezte, kisebb volt tehát a festészeti szekció, amelyet többek között ROLIK ÁDÁM, CSATÓ JÓZSEF, SZABÓ ÁKOS, TÓTH ANGELIKA és KIS ENDRE művei alkottak. A kiállított művek lazán körülírható témák szerint voltak elrendezve, így például az első nagyteremben kaptak helyet a politikai-kritikusnak tekinthető művek, BORSOS JÁNOS *Kívül-belül tágas* című munkája és BRÜCKNER JÁNOS *Magyar hipszter* arcképcsarnoka (2012). SOÓS KATALIN különféle intézmények tárgyi világára és az étkezés helyszíneire reflektáló munkái miatt a második terem egyfajta domesztikált jelleget kapott, míg a harmadik terem public artos formát öltött SZABÓ ÉVA ESZTER színes hajtogatható papírepülőivel, TAKÁCS SZILVIA *Hordozható és Festhető Házak és Fák* (2012) projektjével³ vagy KORCSMÁR ESZTER KÖRES street art hatású képeivel. SZVET TAMÁS *Esettanulmány – Nézet* (2012) című sorozatának szoborabjajai ugyanakkor szétszórva, a kiállítás legkülönbözőbb pontjain voltak felállítva és

³ Takács Szilvia projektjét dokumentáló blog: <http://hordozhatofestheto.blogspot.hu/> [legutóbbi lehvívás: 2013-05-27]

engedtek egy meghatározott képen keresztül rálátást a tárlat egyes pontjaira.

A Derkovits-ösztöndíj egy olyan nagy presztízsű díj, amit elvileg mindig a legtehetségesebb fiatal alkotóknak ítélnek oda, így nem meglepő, hogy a kiállítás szakmai és laikus látogatói egyaránt reflexszerűen keresik az új generáció ígéretes tehetségeit és próbálják feltérképezni a kortárs művészet aktuális kérdéseit. Ez a jelen cikk szerzőjére is igaz, ezért úgy döntöttem, hogy a következőkben nem egy közös koncepció vagy téma szerint összeköthető műveket mutatok be, hanem három különböző, konzisztensen alkotó művész nagyon eltérő, azonban egyaránt releváns és izgalmas problémákat megfogalmazó munkáit igyekszem körbejárni.

SÜLI-ZAKAR SZABOLCS önálló, valamint LUDMAN ÉVÁVAL közösen készített installációja a kiállítás vizuálisan legátgondoltabb és esztétikailag leglátványosabb terme volt. Az elsőtített terem egyik végében volt látható a 2010-es *Lebegő erkélyek* című négycsatornás installáció, amelyben ruhaszárító kötelekre felfüggesztett és ventilátorral lebegő mozgásban tartott négy lepedőn egy-egy balkon valós méretű kivetített képe jelent meg. A valószínűsíthetően a szocializmus időszaka alatt épült kocka háztömb egyforma felépítésű erkélyei aszerint különböztek egymástól, hogy lakójuk miképpen tette személyessé és lakta be őket egyéni identitásának megfelelően. A *Lebegő erkélyek* jelentése tovább bővíthet Süli-Zakar Szabolcs – élettársával, Ludman Évával közösen készített – 2011-es, *Társas Együttélés Kritikus Aspektusai* című, három elemből álló installációjával, amelynek egyik része a *Fészekrakó* című videómunka, amelyben, ahogyan a művész fogalmazott: „az állati (fészek) otthoneremtést emeltük rendhagyó módon a miénkbe, kissé kilátástalanul”.⁴

A videómunkán Ludman Éva látható, aki monoton ritmusban gyalogolva cipeli hátán, mint egy nehéz túratáskát az installáció részeként is kiállított – vagyis helyesebben felfüggesztett – nemezből és acélból készített hajlékonstrukciót, amelynek szerkezeti rajza képezi az installáció harmadik elemét. A mű-együttes egyszerre utal arra a gazdasági és társadalmi realitásra, amelyben a fiatal generáció egyre növekvő egzisztenciális küzdelmek elé néz, és a folyamatosan útban lévő – Marc Augé fogalmát használva „nem-helyekben” élő – globális nomád figurájára.⁵ Ilyen értelemben a *Lebegő erkélyek* mint valós, antropológiai hely egyfajta ellenpontot képez, miközben lebegésével az ott-hon, a hely és az identitás fogalmának instabilitására, nagyfokú változékonyságára is rámutat. Szintén a hely és a művészt körbevevő környe-

Koós GÁBOR
Torony I-III., 2012
© Fotó: Végel Dániel

Részlet SÜLI-ZAKAR SZABOLCS és LUDMAN ÉVA
Társas Együttélés Kritikus Aspektusai (2011) című installációjából
© Fotó: Süli-Zakar Szabolcs

zet feltérképezése áll KOÓS GÁBOR – első éves Derkovits ösztöndíjas – a Múcsarnok apszisában felállított, nagyméretű installációjának fókuszában. Koós kedvelt művészeti technikája a magasnyomás, ezzel kísérletezett kiállított munkájában is, amely három nagyméretű (5×1,5 m), egy-egy középkori tornyot ábrázoló fametszetből, illetve az azok előtt a földön elhelyezett fanyomódúccok egységéből áll. A koncentráltan és letisztultan kidolgozott, monumentális, fekete-fehér nyomatok hűvösségük ellenére személyes hangvételű szimbólumba sűrített emlékenyomatok, amelyekben a művész skóciai ösztöndíja alatt szerzett vizuális élményeit és környezetét örökítette meg. Az installáció szerves részét képezi a skóciai időszak alatt készült, *Diary* (2010) címet viselő frottázsnapló. Koós ebben a frottázs-papírnak köszönhetően naplószerűen gyűjtötte össze a számára fontos helyekről és személyekről készített nyomatokat, így például különféle organizmusokról, valakinek a hajjáról vagy egy épület kerítéséről. A frottázs-lapok így – egy izgalmas művészkönyvet létrehozva – absztrakt nyomat-képekben őrizték meg ezeket az emlék-fragmentumokat és azok struktúráit. Koós mindezt kiegészítette egy fotódokumentációval is, mely segít feloldani könyve enigmatikus nyomatait.

4 Süli-Zakar Szabolcs: Derkovits ösztöndíj pályázati terv, beszámoló a Múcsarnokban

5 Marc Augé: *Nem helyek. Bevezetés a szürmodernitás antropológiájába* (Múcsarnok könyvek), Budapest 2012, 52.

Hermann Veronika

Tetszetek volna

Minden szükséges eszközzel

acb Galéria, Budapest

2013. április 25 – május 30.

SZABÓ ESZTER
Miasszonyunk, 2012, részlet a video-loop sorozatból

A kiállítás talán egyik legszellemesebb alkotójának, SZABÓ ESZTERnek a már jól ismert, a magyar kispolgári valóságot humorral feldolgozó, *A Paradicsom visszahódítása* című videómunkája⁶ mellett bemutatta újabb, *Miasszonyunk* című (2012), 5 darabból álló, egyenként 30 másodperces video-loop sorozatát is. Szabó egy 2012-es, talált naptár régi – talán 16. századi – Máriát és a Gyermeket, illetve a Szent Családot ábrázoló festményeit használta fel: Máriát 21. századi fiatal lánnyá, a gyermek Jézust pedig egy kisállattá, kutyákká és macskává „festette át”. Hasonlóan más műveivel, itt is a képekben rejlő groteszk ellentétre épít akkor, amikor egy régi kerettéma részeként Máriát a húszas éveiben járó fiatal nőként látjuk megjelenni, amint megérett és nyugodt arccal egy hevesen lihegő és gusztustalanul szörcsögő, kis kendőcskét viselő mopsz kutyát ringat, vagy azon a másik képen, ahol egy felöltötött és ipoddal szórakozó selyempincsit tart éppen. Szabó Eszter ebben a sorozatában korunk társadalmának bizarr kisállat és „cukiság” iránt rajongó kultúrájára reflektál.

Végezetül elmondható, hogy a Derkovits-kiállításnak javára vált a koncepció-, illetve helyváltás: úgy tűnik, hogy a tágabb „merítés” miatt az elmúlt évekhez képest több volt a minket körbevevő valóságra, társadalomra és kulturális környezetre kritikusán reflektáló mű.

6 *A Paradicsom visszahódítása* című művet legutoljára P. Szűcs Julianna elemezte behatóbban. P. Szűcs Julianna: „Gyémánt a kazalban (Újragondolt hagyomány. A Derkovits Gyula-képzőművészeti ösztöndíjasok beszámoló kiállítása, Ernst Múzeum, 2012. április 5–22.)”, *Mozgó Világ*, 2012/5. URL: <http://mozgovilag.com/?p=5474> [legutóbbi lehívás: 2013-05-27]

A nemzeti összetartozás dala

Tulajdonképpen maga a tény, hogy egy ilyen, a (jelenlegi) társadalmi és politikai helyzettel kapcsolatban igencsak kritikus álláspontot megfogalmazó kiállítás még helyet, teret kaphat, némi öröme ad okot. Az acb galéria *Minden szükséges eszközzel* című tárlata ugyanis csupa olyan – legnagyobb részben hazai – alkotást vonultat fel, amelyek különféle médiumok segítségével súlyos állításokat tesznek arra nézvést, hogy miért is nem jó jelenleg – és évtizedek óta – Magyarországon élni. A művészet és a társadalom, illetve a művészet és az aktivizmus kérdése az 1960-as években a művészettörténeti és elméleti diskurzus középpontjába került, amikor a különféle társadalmi és polgárjogi mozgalmak, illetve irányzatok hatására a művészek egy része elméletileg is megalapozott, ideológiákkal áthatott művészettel lépett fel. Az aktivista művészet szupersztárjai – Barbara Kruger, Cindy Sherman, a Guerilla Girls vagy akár Ai Wei Wei – felismerték, hogy a hatóság és provokatív társadalmi üzenet érdekében komoly szellemi munkával kell feltárniuk és megismerniük azokat a háttérben dolgozó erőket és hatalmi viszonyokat, amelyek az elnyomó társadalmi praxist működésben tartják. A *Minden szükséges eszközzel* kiállítás esetében a helyzet sokkal egyszerűbb: jelen esetben ugyanis a társadalmi praxist működtető erők nem igazán próbálnak láthatatlannak maradni, az elnyomó és kizáró gyakorlatokat, melyek saját megkérdőjelezhetetlen igazukat hirdetik, az egyetlen üdvözítő útnak tüntetik fel. A rendszer az utóbbi években olyan direkt labdákat ad fel, amelyek lecsapásához még különösebb elméleti felkészültségre sincs szükség. A kiállítók azonban ennek sincsenek híján: a hatalomhoz való simulékony viszony, az előítéletek működése és a többségi társadalom kirekesztő mechanizmusai ellenében fogalmazzák meg magukat. A kiállítótérbe lépve a közintézményekből ismerős látvány fogadja a látogatót, nevezetesen a Nemzeti Együttműködés Nyilatkozata. KISSPÁL SZABOLCS munkája azonban csavar egyet a dolgon: miközben a giccsbe burkolt látvány ismerős, mégis van benne valami nem odaillő, a nyilatkozat szövege ugyanis lovári nyelvre van lefordítva. A 2010. június 14-én kétharmados többséggel elfogadott szöveg névleg a nemzeti együttműködés, valójában azonban egy politikai formáció ideológiai artikulációja. A lovári a Magyarországon élő legnagyobb kisebbség egyik anyanyelve, a kiállítás vezetője szerint ennek terjesztését a művész személyes feladatának tekinti.

Vissza a jövőbe

TNPU/IPUT (ST. TURBA TAMÁS) – a.k.a. Szentjőby – 2003-as tusrajának címe: *Akinek ez nem tetszik, hagyja el az országot*. A kép a gyerekrajzok naívságával dolgozik, egy kettéágazó utat ábrázol, amelyen a címként is szereplő felirat olvasható. A dátum azt sugallja, hogy a kép Gyurcsány Ferenc akkoriban elejtett elegáns és átgondolt, azaz gyomorforgató félmondatának reflexiója. Jó, hogy ilyen alkotások születhetnek az ezredforduló utáni Magyarországon, azonban ennek – mint érzékelhetjük – igen súlyos ára van. Ugyancsak S. Turba munkája az 1969-es fluxustárgy, amely a *Csehszlovák rádió, 1968* címet viseli. A cím már maga is ikonikus, hiszen a világban zajló jelentős változások közül a hazai életre talán leginkább a csehszlovákiai események voltak hatással. Az 1968-ban történetek közül a kiállítás vezetője kiemeli még Martin Luther King meggyilkolását, a Baader-Meinhof csoport megalakulását, illetve a nyugati társadalmakban zajló